

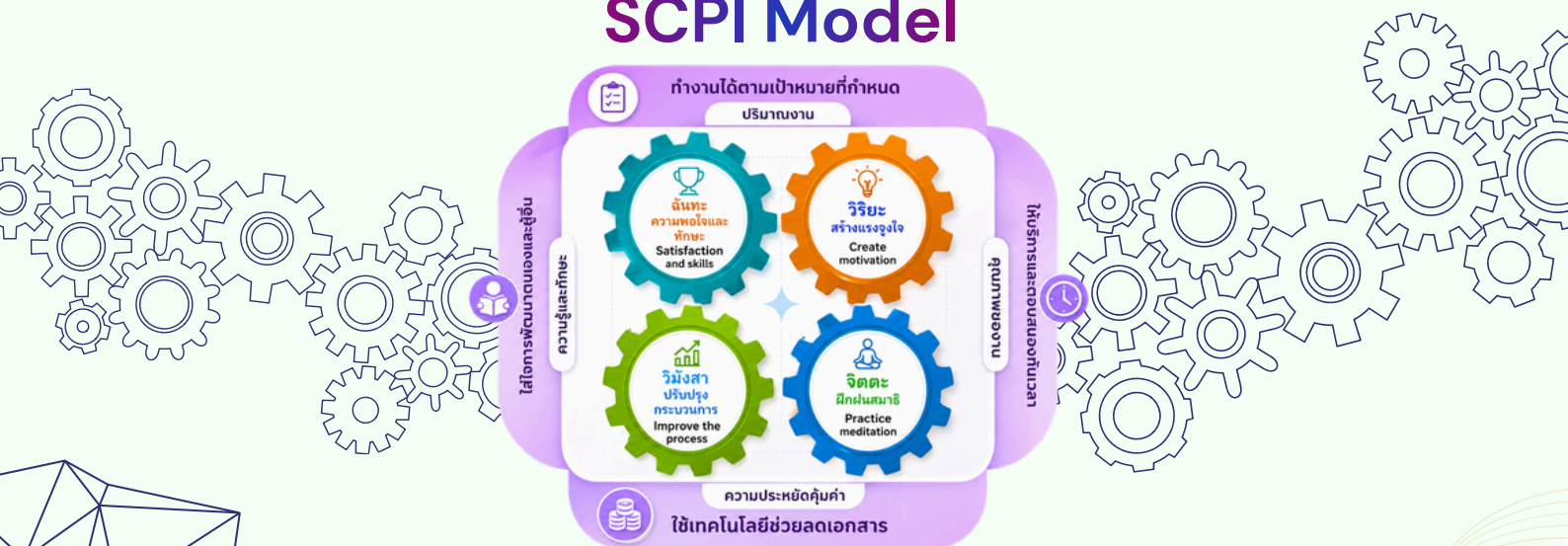
URU-J.ISD 295097

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2569 | Volume 16, Issue 1, January - June 2026

การบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR PROMOTING MANAGEMENT
EFFICIENCY OF NAN AREA EXCISE OFFICE

SCPI Model

จารินี จินะ*, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง และ วรปรัชญ์ คำพงษ์
Jarinee Jina*, Kiettisak Suklueang and Worapat Khumpong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
*Corresponding Email: jarinee.jina1979@gmail.com

วันที่รับ: 24 เมษายน 2569, วันที่แก้ไข: 19 มิถุนายน 2569, วันที่ตอบรับ: 22 มิถุนายน 2569

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน
BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR PROMOTING MANAGEMENT
EFFICIENCY OF NAN AREA EXCISE OFFICE

จาริณี จินะ*, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง และ วรปรัชญ์ คำพงษ์

Jarinee Jina*, Kiattisak Suklueang and Worapat Khumpong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*Corresponding Email: jarinee.jina1979@gmail.com

วันที่รับ: 24 เมษายน 2569, วันที่แก้ไข: 19 มิถุนายน 2569, วันที่ตอบรับ: 22 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน และบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมและผู้ประกอบกิจการสถานบริการ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 128 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่ใช้ในการวิจัยมีการหาคุณภาพ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.990 โดยการหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่าระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ สูงมาก ($R=0.982^{**}$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริม

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม จากการศึกษาพบว่าการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม เข้ากับการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่านเป็นแนวทางการช่วยส่งเสริมทั้งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร เนื่องจากหลักอันตะช่วยทำให้บุคลากรมีความชอบในงานที่ทำ หลักวิริยะช่วยเสริมสร้างความมุ่งมั่นและความอดทน หลักจิตตะช่วยให้เกิดความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และหลักวิมังสาช่วยให้เกิดการคิดวิเคราะห์และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพ รวดเร็ว คุ่มค่า และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและการบริหารภาครัฐสมัยใหม่

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ, สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน, หลักอิทธิบาทธรรม

Abstract

This mixed-methods research aimed to investigate the level of management efficiency, examine the relationship between Iddhipadadhamma and management efficiency, and propose an integration of Buddhaddhamma principles to enhance the management efficiency of the Nan Area Excise Office. For the quantitative phase, the sample consisted of 128 industrial and service-business operators, selected through stratified random sampling, with the sample size calculated using Taro Yamane's formula. Data were collected using a questionnaire with a Cronbach's alpha reliability coefficient of 0.990, and analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient to examine the relationship between Iddhipadadhamma and management efficiency. For the qualitative phase, data were collected through in-depth interviews with 10 key informants selected by purposive sampling.

The results revealed that the overall management efficiency of the Nan Area Excise Office was rated at a high level ($\bar{x} = 4.30$). Additionally, the overall relationship between the principles of Iddhipadadhamma and the management efficiency of the Nan Area Excise Office showed a very high positive correlation ($R = 0.982^{**}$). Hypothesis testing revealed that the principles of Iddhipadadhamma had a statistically significant positive correlation with the management efficiency of the Nan Area Excise Office at the 0.01 level. Regarding the integration of Buddhaddhamma principles, specifically Iddhipadadhamma, to promote the management efficiency of the Nan Area Excise Office, the findings revealed that applying these principles to the office's management helped enhance both personnel development and organizational

efficiency. This is because Chanda fosters a desire to work, Viriya builds determination and perseverance, Citta cultivates care and responsibility, and Vimamsa encourages continuous critical thinking and work improvement. As a result, the organization is able to operate efficiently, swiftly, and cost-effectively, while responding effectively to public needs in accordance with the principles of good governance and modern public administration.

Keywords: management efficiency, Nan Area Excise Office, Iddhipadadhamma principle

บทนำ

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และเป้าหมายที่กรมสรรพสามิตกำหนด ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งหัวใจสำคัญในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงนั้นคือ บุคลากรในองค์กร จึงนับได้ว่า “การบริหารงานบุคคล” จึงเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงานในทุก ๆ องค์กร เพื่อให้องค์กรประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนด การที่ผู้บริหาร ต้องการสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องศึกษาอย่างถ่องแท้ ถึงองค์ความรู้ในเรื่อง “การบริหารจัดการ” ซึ่งโดยความหมายทั่วไป การบริหาร หมายถึง การบริหารในภาครัฐ ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่ได้มุ่งผลกำไร ด้วยเหตุนี้การบริหารและการจัดการของภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนจึงมีความสัมพันธ์กัน คือ การมุ่งประสิทธิภาพของผล การปฏิบัติงานเป็นสำคัญและให้ความสำคัญถึง “คุณภาพ” ของการบริการและความพึงพอใจของประชาชน ในฐานะผู้รับบริการมากขึ้นดังนั้น การบริหารและการจัดการ จึงต้องอยู่ควบคู่กันเพื่อให้สื่อความหมายครอบคลุมเกิดประสิทธิภาพต่อระบบการดำเนินงานทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน (พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์กร วงศ์นวนสุ, 2546)

ในปัจุบันประมาณ พ.ศ. 2567 การจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน นับว่าอยู่ในระดับที่ดี เพราะสามารถบริหารจัดการให้จัดเก็บภาษีสรรพสามิตให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้รับมอบหมายจากกรมสรรพสามิต แต่ยังมีบางจุดซึ่งอาจมีปัญหาติดขัดอยู่บ้าง โดยเฉพาะปัญหาของบุคลากรบางราย ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ขาดการเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมาย ส่งผลกระทบกับการทำงานในภาพรวมขององค์กร และปัญหาการทำงานร่วมกับคนอื่น ผู้วิจัยเห็นว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนมากให้การยอมรับนับถือ มีความเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้ เป็นการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่านให้ดียิ่งขึ้น โดยหลักธรรมที่จะนำมาในที่นี้ ได้แก่ หลักอิทธิบาทธรรม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จอันประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เป็นการประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ ให้เกิดการเสริมสร้างทุนมนุษย์ ที่มีศักยภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม การปฏิบัติงาน

อิทธิบาท 4 จึงจัดว่าเป็นข้อธรรมะที่คล้ายกับบันไดแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติกิจทุกอย่างประกอบไปด้วย ฉันทะ ความพอใจในเรื่องเราจะทำ วิริยะ ความเพียรไม่ทอดทิ้งในการประกอบกิจนั้น ๆ จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้น ๆ วิมังสา จะต้องทำงานนั้นต่อไป บันไดสู่ความสำเร็จสี่ประการที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุด (หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ, ม.ป.ป.) อิทธิบาท 4 คือ ทางแห่งความสำเร็จ จุดเริ่มที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ถ้าเราพัฒนาคนถูกต้องอย่างที่ว่ามนุษย์ไม่แปลกแยกจากความเป็นจริงของธรรมชาติตั้งแต่ขั้นพื้นฐานทุกอย่างก็สอดคล้องไปกันได้หมดไม่มีอะไรเสียหายเมื่อเราวางฐานได้ดีแล้วเราก็ใช้หลักการต่าง ๆ ในการทำงานบนพื้นฐานแห่งความถูกต้องนั้น เมื่อพื้นฐานถูกต้องแล้วเราเอาธรรมะอะไรมาใช้ตอนนั้นก็เดินหน้าไปด้วยดี เช่น เอาหลักอิทธิบาทมาใช้ก็คือ หลักแห่งความสำเร็จ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2543) และคุณธรรมที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ซึ่งต้องไม่เหลือวิสัยคือสิ่งที่ตนประสงค์นั้นต้องอยู่ในวิสัยที่อาจใช้ความเพียรพยายามทำให้เกิดขึ้นได้มิใช่เป็นความเพ้อฝันที่ไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จคุณธรรมกลุ่มนี้เรียกว่า “อิทธิบาท 4” นั่นเอง (พระเทพดิลก (ระแบบ จิตฺตยาโณ), 2548)

สรุปได้ว่า การบริหารหน่วยงานหรือองค์กรให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องนำหลักธรรมอิทธิบาทธรรม ทั้ง 4 ประการ มาใช้ในการบริหารงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ควรเป็นอย่างไร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ

การคิดเชิงบูรณาการ ก็เป็นแนวคิดหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการใช้ปัญญาในการนำหลายสิ่ง หรือหลายแนวคิดมารวมหรือเชื่อมโยงกันอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และมีความเป็นเอกภาพก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (วิกรมรักษ์ปวงชน, 2557) สอดคล้องกับหลักการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ ทั้ง 5 ประการ ได้แก่ 1. การบูรณาการ Concept ควรนำ concept ที่สามารถนำบูรณาการกันได้อย่างมีความหมาย 2. การบูรณาการที่ลงตัว ควรตอบสนองธรรมชาติความต้องการและความสนใจของผู้เรียน 3. การบูรณาการจะประสบความสำเร็จ เมื่อผู้สอนวิเคราะห์ธรรมชาติของ Concept ที่จะนำมาบูรณาการ และเลือกอย่างเหมาะสม 4. การบูรณาการ Concept ใด ๆ ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง 5. การบูรณาการที่ดี ควรมีความกระชับชัดเจนไม่พร่ำมัว (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2547)

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

แนวคิดของปีเตอร์สัน (Perterson) และ โพลแมน (Plowman) ที่ได้เสนอว่า องค์ประกอบของประสิทธิภาพการทำงานจะต้องประกอบด้วย 1. ด้านปริมาณงาน 2. ด้านคุณภาพของงาน 3. ด้านความประหยัดคุ้มค่า 4. ด้านความรวดเร็ว (Petersen Plowman, 1953) ประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานหรือองค์กรย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ รวมถึงได้รับผลกำไรจากการทำงานนั้น ซึ่งความพึงพอใจในที่นี้ ก็คือความพึงพอใจในการบริการอย่างเต็มศักยภาพ โดยพิจารณาจากหลักสำคัญ ๕ ประการ ได้แก่ 1. การให้บริการอย่างเท่าเทียม (Equitable service) 2. การให้บริการอย่างรวดเร็ว (Timely service) 3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample service) 4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) 5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression Service) (Millet, 1964)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและหลักสำคัญของการบริหาร แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ 1. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและอาศัยคน 2. การบริหาร เป็นการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร 3. การบริหารเป็นการปรับสมดุลประสิทธิภาพกับประสิทธิภาพ 4. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด 5. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป (เสนาะ ตีแยว, 2554) ส่วนทัศนคติและแนวคิดของดริคเกอร์มีอิทธิพลอย่างมากต่อแนวทางการบริหารจัดการทั่วโลก หลักการบริหารจัดการโดยใช้เป้าหมาย (MBO) และหลักการทำงานโดยใช้ความรู้ของเขาได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในองค์กรต่าง ๆ ในทุกอุตสาหกรรม MBO เป็นกระบวนการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารและพนักงานในการกำหนดเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง วัดผลได้ บรรลุผลได้ เกี่ยวข้อง และมีกำหนดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของแต่ละบุคคลและองค์กร (Drucker, 1954)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาจากศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยอาศัยแนวทางหลักอิทธิบาทธรรม ได้แก่ 1. ฉันทะ ความพอใจ 2. วิริยะ ความเพียร 3. จิตตะ ความตั้งใจ 4. วิมังสา ความไตร่ตรอง ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Operational Efficiency) ของ Peterson and Plowman 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านปริมาณงาน 2. ด้านคุณภาพของงาน 3. ด้านความประหยัดคุ้มค่า 4. ด้านความรวดเร็ว

ขอบเขตที่เกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมและผู้ประกอบกิจการสถานบริการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน จำนวน 128 ราย โดยวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 2 คน ได้แก่ 1. กลุ่มผู้บริหาร 2. กลุ่มพนักงานระดับปฏิบัติงาน 3. กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 4. กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 5. กลุ่มตัวแทนประชาชน

ขอบเขตที่เกี่ยวกับเวลา

การวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2569 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569

ขอบเขตที่เกี่ยวกับวิธีการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อสำรวจความเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน พร้อมด้วยปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาแนวทางการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

ขอบเขตที่เกี่ยวกับตัวแปรที่ต้องศึกษา

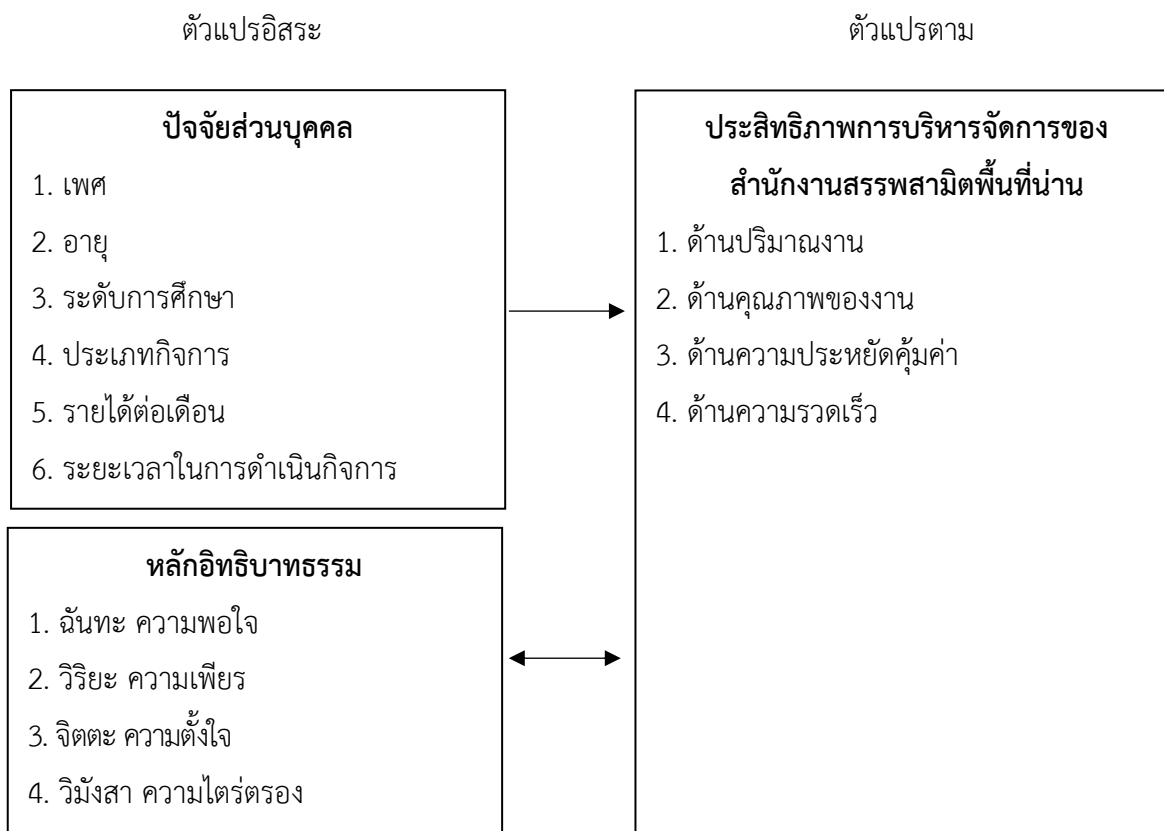
1. ตัวแปรอิสระ คือ 1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทกิจการ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ และ 2. หลักพุทธธรรม ได้แก่ หลักอิทธิบาทธรรม ได้แก่ 1. ฉันทะ ความพอใจ 2. วิริยะ ความเพียร 3. จิตตะ ความตั้งใจ 4. วิมังสา ความไตร่ตรอง
2. ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ตามแนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Operational Efficiency) ของ Peterson and Plowman 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านปริมาณงาน 2. ด้านคุณภาพของงาน 3. ด้านความประหยัดคุ้มค่า 4. ด้านความรวดเร็ว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) วิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมและผู้ประกอบกิจการสถานบริการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน จำนวน 128 ราย และการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป หรือคน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ในรูปแบบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่กำหนดโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายปิด ให้เลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านฉันทะ ความพอใจ 2. ด้านวิริยะ ความเพียร 3. ด้านจิตตะ ความตั้งใจ และ 4. ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ตามหลักอิทธิบาทธรรม โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านปริมาณงาน 2. ด้านคุณภาพของงาน 3. ด้านความประหยัดคุ้มค่า 4. ด้านความรวดเร็ว

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมและผู้ประกอบกิจการสถานบริการของสำนักงานสรรพสามิต พื้นที่น่าน ผู้วิจัยได้คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 128 คน วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจงซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป หรือคน โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 2 คน ได้แก่ 1. กลุ่มผู้บริหาร 2. กลุ่มพนักงานระดับ ปฏิบัติงาน 3. กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 4. กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้าน รัฐประศาสนศาสตร์ 5. กลุ่มตัวแทนประชาชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย สรุปดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ ถึงสรรพสามิตพื้นที่น่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบ แบบสอบถามจากผู้ประกอบอุตสาหกรรมและผู้ประกอบกิจการสถานบริการ
2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการ

ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน 128 ฉบับ แจกกับผู้ประกอบอุตสาหกรรมและผู้ประกอบกิจการสถานบริการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 128 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 3. นำข้อมูลที่ได้อิงวิเคราะห์และประมวลผล โดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป 4. วิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยทำการนัดหมายวันเวลาและสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สัมภาษณ์ตามที่กำหนดด้วยตนเองจำนวน 10 รูปหรือคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องแม่นยำและบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิธีการนำข้อมูลที่ได้อิงการสังเกตและการสนทนาสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จากนั้นนำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

ตารางที่ 1

ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	ระดับการปฏิบัติ		
ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ตามหลักอิทธิบาทธรรม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านฉันทะ ความพอใจ	4.32	0.59	มาก
2. ด้านวิริยะ ความเพียร	4.31	0.58	มาก
3. ด้านจิตตะ ความตั้งใจ	4.29	0.56	มาก
4. ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง	4.28	0.57	มาก
ภาพรวม	4.30	0.57	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.57) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.59) รองลงมาคือ ด้านวิริยะ ความเพียร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.31$, S.D. = 0.58) ด้านจิตตะ ความตั้งใจ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.56) และน้อยที่สุด คือด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

ตารางที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ของสำนักงานสรรพสามิต พื้นที่น่าน โดยภาพรวม	ตัวแปรตาม			
		ด้านปริมาณงาน	ด้านคุณภาพของงาน	ด้านความประหยัดคุ้มค่า	ด้านความรวดเร็ว
หลักอิทธิบาทธรรม	0.982**	0.959**	0.972**	0.945**	0.903**
1. ด้านฉันทะ	0.974**	0.952**	0.964**	0.934**	0.900**
2. ด้านวิริยะ	0.957**	0.919**	0.956**	0.917**	0.890**
3. ด้านจิตตะ	0.953**	0.947**	0.951**	0.922**	0.848**
4. ด้านวิมังสา	0.969**	0.946**	0.946**	0.938**	0.904**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง พบว่าหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

หลักอิทธิบาทธรรม โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R=0.982$)

หลักอิทธิบาทธรรม โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ด้านฉันทะ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R=.974^{**}$) ด้านวิริยะ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R=.957^{**}$) ด้านจิตตะ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R=.953^{**}$) ด้านวิมังสา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R=.969^{**}$)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

1. ด้านฉันทะ ความพอใจ เป็นฐานเริ่มต้นของการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ จัดคนให้เหมาะสมกับงาน และความถนัดและความชำนาญในงานที่รับผิดชอบ จำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังทัศนคติให้ตระหนักถึงคุณค่าของงาน มีความเข้าใจในงานของตนเอง และเต็มใจให้บริการ เพื่อจะได้ปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และรักในงานของตน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม

2. ด้านวิริยะ การอบรม หรือศึกษาดูงาน ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ แก่ข้าราชการ บุคลากรให้เกิดความเชี่ยวชาญ การประชาสัมพันธ์ภารกิจของหน่วยงาน ควรมีแผนงานประจำปี เพื่อสร้างองค์ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ตามหลักวิริยะ เจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่น ขยันและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สร้างแรงบันดาลใจให้เจ้าหน้าที่ที่มีความพากเพียรต่อการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เผชิญหน้า ควรให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตรงตามเวลาทำงาน มีความกระตือรือร้น

3. ด้านจิตตะหรือความตั้งใจ ในการทำหน้าที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน การบังคับบัญชาให้กฎหมายตามหลักการ ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหน่วยงานและเพื่อความถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากเจ้าหน้าที่มีสมาธิ ใส่ใจในงาน และมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำภารกิจของตนให้สำเร็จงานด้านการจัดเก็บภาษี การตรวจสอบ และการบริการประชาชนจะมีความรอบคอบ ลดข้อผิดพลาด และมีความโปร่งใสยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ควรมีความเอาใจใส่ มุ่งมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ และควรจัดฝึกอบรมการทำสมาธิ ให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อฝึกฝนให้มีสมาธิสำหรับการปฏิบัติงาน ทำให้จิตใจไม่คิดนอกเรื่องหรือฟุ้งซ่าน

4. ด้านวิมังสา หรือความไตร่ตรอง การดำเนินงานของหน่วยงานต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูล การพิจารณาข้อเท็จจริง และการตัดสินใจที่รอบคอบ หากเจ้าหน้าที่ใช้เหตุผลและมีการตรวจสอบงานอย่างละเอียดก่อนดำเนินการ จะช่วยลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความโปร่งใสของงานราชการได้มากควรจัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยของแต่ละฝ่าย เพื่อหาจุดบกพร่องในการปฏิบัติงาน เพื่อช่วยกันหาแนวทางแก้ไข ให้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือมีการทบทวนวิธีปฏิบัติงานอยู่เสมอเพื่อป้องกันการเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า บุคลากรของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน สามารถนำหลักอิทธิบาทธรรมมาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของการปฏิบัติงานของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่านที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบ มุ่งเน้นการให้บริการ เพื่อให้เป็นไปตามนิยามกรมสรรพสามิต คือ มุ่งเน้น ESG รู้หน้าที่เชี่ยวชาญ บูรณาการร่วมใจ โปร่งใสมีธรรมาภิบาล สร้างมาตรฐานระดับสากล ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาขวัญชัย อดิชาโต (หนูจันทร์) (2566) ได้ศึกษาเรื่องพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก บุคลากรสำนักงานเขตบางกะปิกรุงเทพมหานคร ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

1. ด้านฉันทะ ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมอยู่ในระดับมาก มีเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการตามลำดับคิวโดยไม่เลือกปฏิบัติ และให้บริการด้วยความกระตือรือร้นจนสำเร็จภารกิจ ซึ่งเกิดจากสรรพสามิตพื้นที่น่านมอบหมายนโยบายให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้บริการด้วยความเต็มใจ เพื่อสอดคล้องกับนโยบายที่กรมสรรพสามิตกำหนด รวมถึงให้เป็นไปตามตัวชี้วัดด้านการให้บริการจากการประเมินผลความพึงพอใจเป็นประจำทุกเดือน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์สุทัศน์ (2564) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยใช้หลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรเทศบาลตำบลในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า บุคลากรมีการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ต้องพัฒนาที่ตัวบุคลากรโดยพัฒนาตามพื้นฐานทางจิตใจของแต่ละคนเป็นสำคัญ ซึ่งบุคลากรแต่ละคนมีพื้นฐานทางจิตใจแตกต่างกันบางคนมีความรักในการปฏิบัติงานแล้ว แต่บางคนก็ไม่ชอบงานที่ทำ ผู้บริหารจึงต้องทำให้บุคลากรมีความสุขกับการปฏิบัติงาน ก็คือผู้ปฏิบัติงานต้องมีความพอใจและ รักในงานที่ตนปฏิบัติอยู่ ด้วยวิธีการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากร ให้รู้จักพึงพอใจในการปฏิบัติงานนั้น ๆ

2. ด้านวิริยะ ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมอยู่ในระดับมาก โดยแสดงออกผ่านการให้บริการด้วยความละเอียดรอบคอบ การปฏิบัติงานตรงตามเวลาที่กำหนด และการมุ่งมั่นให้บริการจนงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้ สะท้อนให้เห็นถึงความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของหลักวิริยะในอิทธิบาท 4 ที่มุ่งเน้นการเพียรพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราพร

จันตะนี (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 สามารถส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้ในทุกมิติ ทั้งด้านเวลา ปริมาณงาน คุณภาพงาน และความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร โดยเฉพาะหลักวิริยะที่เน้นความมุ่งมั่นตั้งใจและความพยายามในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนดไว้ ส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อองค์กร

3. ด้านจิตตะ ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวหน้าฝ่ายและสรรพสามิตพื้นที่สาขาติดตามกำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่มีความเอาใจใส่และจดจ่อกับการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกนุช นิยนันท์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน องค์กรเน้นเรื่องความเอาใจใส่ในการทำงาน ส่งผลให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีสมาธิในการปฏิบัติงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4. ด้านวิมังสา ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานตามที่กรมสรรพสามิตกำหนดให้มีระยะเวลาแล้วเสร็จของงานแต่ละกระบวนการ และกำหนดให้มีขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจน รวมถึงการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน รวมถึงมีการวางแผนการปฏิบัติงานและพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานมีความเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ศักดิ์ ทั้งทอง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมในชีวิตวิถีใหม่ของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรี ระดับของอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมในชีวิตวิถีใหม่ของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรี พบว่า ด้านคุณภาพของงาน สินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐาน สินค้าและบริการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ด้านปริมาณงาน สามารถขายสินค้าและบริการได้จำนวนมากขึ้น ผลประกอบการเพิ่มมากขึ้น ด้านเวลา ในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนลดลง มีการกำหนดระยะเวลาในแต่ละกระบวนการอย่างชัดเจน ด้านค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการประกอบการลดลง ใช้งบประมาณในการดำเนินการอย่างคุ้มค่า

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก ($R=0.982^{**}$) แสดงให้เห็นว่า เมื่อเจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 มากขึ้น ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรก็จะเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งในด้านคุณภาพงาน ปริมาณงาน ความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรขององค์กร สะท้อนให้เห็นว่าหลักอิทธิบาท 4 เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความสำเร็จในการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการภาครัฐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสูงสุด ($r = 0.974^{**}$) รองลงมาคือ ด้านวิมังสา ($r = 0.969^{**}$) ด้านวิริยะ ($r = 0.957^{**}$) และด้านจิตตะ ($r = 0.953^{**}$) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่านมีความพึงพอใจและความเต็มใจในการปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นพากเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ มีความเอาใจใส่ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และมีการคิดวิเคราะห์ปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ตามนโยบายของสรรพสามิตพื้นที่น่านมอบหมายไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิณา ขำคง (2565) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยทุกองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าการยึดหลักธรรมในการปฏิบัติงานสามารถส่งเสริมความสำเร็จและประสิทธิภาพขององค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งสอดคล้องกับพัชรญา พงษ์สุทัศน์ (2564) ที่พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรเทศบาลตำบลในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระดับสูงทุกด้าน โดยเฉพาะด้านวิมังสาและวิริยะ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีความเพียรพยายามการใช้เหตุผล และการวิเคราะห์พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยที่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพระมหาสุรศักดิ์ รุจิธโม (2564) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ($r = 0.973^{**}$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพย่อมนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีในการให้บริการประชาชน และสามารถตอบสนองภารกิจขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป หลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าสูงมาก ($R = 0.982^{**}$) อาจสะท้อนถึงความใกล้เคียงกันขององค์ประกอบที่ใช้วัดตัวแปรทั้งสอง หรืออาจเกิดจากการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือชนิดเดียวกันจาก

กลุ่มตัวอย่างเดียวกัน จึงควรพิจารณาความแตกต่างของนิยามเชิงปฏิบัติการและความซ้ำซ้อนของข้อคำถามในการศึกษาครั้งต่อไป

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Pearson Correlation มีข้อจำกัดเนื่องจากสามารถวัดได้เฉพาะความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปร และไม่สามารถอธิบายความเป็นเหตุเป็นผลได้ นอกจากนี้ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามชุดเดียวกันอาจก่อให้เกิดอคติจากวิธีการวัด ส่งผลให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าความเป็นจริง โดยเฉพาะเมื่อพบค่าสหสัมพันธ์ในระดับสูงมาก จึงควรพิจารณาความซ้ำซ้อนของตัวชี้วัดและตรวจสอบความเป็นอิสระของตัวแปรร่วมด้วย

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่านตามหลักอิทธิบาทธรรม

การนำหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาบูรณาการใช้ในการบริหารงานและการปฏิบัติงานของบุคลากร สามารถส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการในด้านปริมาณงาน คุณภาพงาน ความประหยัดคุ้มค่า และความรวดเร็วในการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความรักในงาน มีความเพียรพยายาม มีความเอาใจใส่ และมีการคิดวิเคราะห์ปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการพัฒนาสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน

1. ด้านฉันทะ พบว่า บุคลากรมีความพอใจในงานที่ตนปฏิบัติ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ มีความรักองค์กร รักเพื่อนร่วมงาน และพร้อมให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดีและความร่วมมือภายในองค์กร การมีฉันทะทำให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและมุ่งหวังให้งานประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าความรักและความพึงพอใจในงานเป็นแรงจูงใจภายในที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของพระธีรวัต จรณธมโม (2560) ที่ระบุว่าบุคลากรควรเปิดใจยอมรับคำติชมจากผู้รับบริการ พร้อมปรับปรุงตนเองและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ

2. ด้านวิริยะ พบว่า บุคลากรมีความเพียรพยายาม อดทน และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการปฏิบัติงาน พร้อมแสวงหาความรู้และแนวทางใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คุณลักษณะดังกล่าวส่งผลให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระธีรวัต จรณธมโม (2560) ที่เสนอว่าบุคลากรควรอุทิศเวลาและความพยายามในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับแนวคิดของอิทธิบาท 4 ที่มองว่าความเพียรเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันความสำเร็จของการทำงาน

3. ด้านจิตตะ พบว่า บุคลากรมีความเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงาน มีสมาธิและความจดจ่อต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ใส่ใจต่อประชาชนผู้รับบริการ รับฟังปัญหาและให้บริการด้วยความเต็มใจ ส่งผลให้การทำงานมีความรอบคอบ ลดข้อผิดพลาด และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธีรวัต จรณธมโม (2560) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมายจะช่วยให้บุคลากรได้รับการยอมรับ

จากเพื่อนร่วมงานและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ และสอดคล้องกับกนกกรัส วงษ์ภาคนกณ (2559) ที่พบว่า การขาดความใส่ใจในการปฏิบัติงานจากการใช้สื่อออนไลน์มากเกินไปส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้น การส่งเสริมจิตตะจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์กร

4. ด้านวิม้งสา พบว่า บุคลากรมีการใช้ปัญญาในการพิจารณา วิเคราะห์ และตรวจสอบการปฏิบัติงาน อย่างสม่ำเสมอ มีการทบทวนข้อผิดพลาดและวางแผนปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น รวมถึงยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาระบบงานและการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอำนาจ อธิมุติโต (เคหัง) (2559) ที่พบว่าการบริหารงานที่ ขาดการมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูล และการตรวจสอบจากภาคประชาชน อาจส่งผลให้การดำเนินงานไม่ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น การส่งเสริมวิม้งสาจึงช่วยให้องค์กรสามารถ พัฒนาการงานบนพื้นฐานของข้อมูล เหตุผล และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการใน 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านปริมาณงาน ควรมีการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากรและ ทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ด้านคุณภาพงาน ควรจัดอบรมและพัฒนาความรู้ เกี่ยวกับกฎหมายและภารกิจด้านสรรพสามิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรสามารถให้คำแนะนำแก่ประชาชนได้ อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ด้านความประหยัดคุ้มค่า ควรมีมาตรการบริหารทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตในการทำงาน ส่วนด้านความรวดเร็ว ควรลดขั้นตอนการให้บริการ พร้อมทั้งติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความ ต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ

โดยสรุป การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เข้ากับการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน เป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมทั้งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร เนื่องจากหลัก ฉันทะช่วยทำให้คนอยากทำงาน หลักวิริยะช่วยเสริมสร้างความมุ่งมั่นและความอดทน หลักจิตตะช่วยให้เกิดความ เอาใจใส่และรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และหลักวิม้งสาช่วยให้เกิดการคิดวิเคราะห์และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพ รวดเร็ว คุ้มค่า และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่าง มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและการบริหารภาครัฐสมัยใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

องค์ความรู้ที่ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้จากการวิจัย เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ออกมาเป็น องค์ความรู้ จากการวิจัย คือ “SCPI Model”

ภาพที่ 2

SCPI Model

จากแผนภาพ องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากการวิจัย คือ “SCPI Model” การบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม ขับเคลื่อนการทำงานเสมือนฟันเฟืองที่ทำงานขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้โดยทำงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. S: Satisfaction and skills คือ การจัดเจ้าหน้าที่ให้ทำงานตามความพอใจ ความชอบ หรือรักใน ตำแหน่งที่ดำรงอยู่ และทักษะ ความชำนาญ ความถนัด เพื่อให้ทำงานนั้นได้ดีเต็มใจที่จะทำ จะได้ทำงานอย่างเต็ม ความสามารถของตนเองที่มีทักษะเฉพาะด้าน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในด้านปริมาณงาน ก็สามารถทำงานได้สำเร็จ ลุล่วงตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และด้านคุณภาพของงาน สามารถให้บริการได้ตรงตามความต้องการต้องการของ ประชาชนผู้รับบริการ

2. C: Create motivation คือ การสร้างแรงจูงใจ ให้เจ้าหน้าที่เกิดความขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อต่อ อุปสรรคแม้จะเกิดปัญหา เช่น การเลื่อนขึ้นเงินเดือนให้ในระดับดีเด่น ประกาศเกียรติบัตรเชิดชูยกย่อง การให้ รางวัลพิเศษ จะทำให้เจ้าหน้าที่มีแรงผลักดันที่จะทำงานอย่างขยันหมั่นเพียร อดทน จนงานสำเร็จตามเป้าหมาย และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของประชาชนผู้รับบริการ

3. P: Practice meditation คือ ฝึกฝนสมาธิกับเจ้าหน้าที่ให้รู้จักวิธีการนั่งสมาธิ ทำอย่างไรไม่ให้จิตใจ ฟุ้งซ่าน มีใจจดจ่อกับงานที่ทำ เพื่อลดข้อผิดพลาดในงานที่ทำจะส่งผลให้ทำงานเกิดประสิทธิภาพด้าน ความ ประหยัคคุ้มค่าและความรวดเร็ว เพราะทำงานไม่ผิดพลาดหรือผิดพลาดน้อยที่สุดจากการมีสมาธิในการทำงาน

และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการประชาชน เช่น การขออนุมัติใช้ฉลากสุราในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมสุราสามารถยื่นด้วยตนเองได้ในระบบที่กรมสรรพสามิตจัดทำไว้สำหรับให้บริการ หรือการโอนเงินชำระค่าธรรมเนียมผ่านระบบออนไลน์ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาติดต่อราชการ

4. I: Improve the process คือ การปรับปรุงกระบวนการทำงานอยู่เสมอ มีการประชุมกลุ่มย่อยของแต่ละฝ่าย/สาขา เพื่อร่วมกันหาจุดบกพร่องของการทำงาน และร่วมกันลดขั้นตอนการทำงานเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการให้บริการประชาชน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพด้านความประหยัดค้ำค่าและความรวดเร็ว เนื่องจากการลดขั้นตอนการให้บริการทำให้การสูญเสียทรัพยากรและต้นทุนในการให้บริการลดลง

ฟันเฟือง ที่ทำงานประสานกันเพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรไม่ได้เกิดจากความสามารถด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการผสมผสาน (ฉันทะ) ความพอใจ (วิริยะ) สร้างแรงจูงใจ (จิตตะ) ผักผืนสมาธิ (วิมังสา) ปรับปรุงกระบวนการ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การพัฒนาคุณภาพการบริการ และความคุ้มค่าในการบริหารจัดการองค์กรอย่างยั่งยืน เมื่อฟันเฟืองทั้ง 4 ทำงานร่วมกันอย่างสมดุล จะก่อให้เกิดผลลัพธ์สำคัญ เช่น สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ที่มุ่งเน้นการให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

สรุป อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานเมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดการบริหารของ Drucker โดยยียัตถุประสงค์ โดยเห็นว่าผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานควรร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสามารถประเมินผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม (Drucker, 1954) แม้จะมีที่มาที่แตกต่างกัน แต่สามารถเปรียบเทียบความสอดคล้องกัน ได้ดังนี้

1. ฉันทะ ความพอใจ ความรักในงาน และความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ Drucker เน้นการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเห็นคุณค่าของงาน

2. วิริยะ ความเพียรพยายาม ความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค Drucker ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตภาพ และการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อบรรลุเป้าหมาย

3. จิตตะ ความเอาใจใส่ ความรับผิดชอบ และการมีสมาธิกับงาน สอดคล้องกับการบริหารเวลา และการมุ่งเน้นงานสำคัญเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

4. วิมังสา การพิจารณา วิเคราะห์ ตรวจสอบ และปรับปรุงงานอยู่เสมอ สอดคล้องกับการประเมินผล การตัดสินใจบนข้อมูล และการปรับปรุงองค์กรอย่างต่อเนื่อง

อิทธิบาท 4 และแนวคิดการบริหารของ Drucker มีจุดร่วมสำคัญคือการมุ่งสู่ความสำเร็จของงานและองค์กร โดยอิทธิบาท 4 เน้นการพัฒนาคุณธรรมและศักยภาพภายในของบุคคล ขณะที่ Drucker เน้นกระบวนการบริหารจัดการและการบรรลุเป้าหมายขององค์กร หากนำทั้งสองแนวคิดมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน จะช่วยเสริมสร้างทั้งแรงจูงใจในการทำงาน ความรับผิดชอบ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการบริหารงานภาครัฐและภาคเอกชนในปัจจุบัน โดยเฉพาะการยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนและการบริหารผลสัมฤทธิ์ขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ควรกำหนดให้มีโครงการปฏิบัติงานเพื่อสังคม ชุมชน เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม
2. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ควรจัดให้มีการตรวจสอบภายใน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของงานที่ได้รับมอบหมาย
3. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ควรลดขั้นตอนกระบวนการทำงาน เพื่อช่วยลดต้นทุนในการทำงาน
4. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ควรกำหนดให้มีระยะเวลาให้บริการประชาชนที่ชัดเจน และควรให้บริการเสร็จตามเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ควรจัดโครงการที่ช่วยรับผิดชอบต่อสังคม เช่น โครงการมอบอุปกรณ์กีฬาให้แก่โรงเรียนที่ขาดแคลน โครงการมอบเครื่องนุ่งห่มให้แก่เด็กที่ยากจน
2. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบที่กำหนด เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายมีคุณภาพสูงสุด
3. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ควรประชุมหารือเพื่อกำหนดขั้นตอนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและสร้างภาระแก่ประชาชนออกไป เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสำนักงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ สร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้มารับบริการ
4. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน ควรปิดประกาศให้ประชาชนได้รับทราบถึงระยะเวลาให้บริการประชาชนในแต่ละประเภทที่รับบริการ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าใช้เวลาเท่าใดในการขอรับบริการ และควรให้บริการแล้วเสร็จตามที่กำหนด หากดำเนินการไม่ได้ตามกำหนดเวลา ควรอธิบายให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจว่าเหตุใดจึงไม่แล้วเสร็จตามกำหนด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยในหัวข้อเดียวกัน แต่กำหนดกลุ่มผู้รับบริการเฉพาะเจาะจงเพียงประเภทเดียว เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป
2. ควรศึกษาการนำเอาหลักการอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่น่าน เพื่อมีแนวทางที่หลากหลายในการนำไปใช้
3. ควรนำหลักอิทธิบาทธรรมมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่หรือหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท 4 ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกนุช นิยพันธ์. (2566). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- กนกนุช นิยพันธ์. (2559). การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- ณรงค์ศักดิ์ ทั่งทอง. (2565). ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมในชีวิตวิถีใหม่ของอุตสาหกรรมยานยนต์ จังหวัดนนทบุรี [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11 : พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2548). อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวโกวาท. โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2543). ธรรมะกับการทำงาน (พิมพ์ครั้งที่ 3). มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธีรวัฒน์ จรณธมโม. (2560). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- พระมหาขวัญชัย อดิชาโต (หนูจันทร์). (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- พระมหาสุรศักดิ์ รุจิธมโม. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

- พระอำนาจ อธิมุตโต (เคหัง). (2559). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารงานของเทศบาลเมืองหล่มสัก
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- พัชรียา พงษ์สุทัศน์. (2564). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยใช้หลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรเทศบาลตำบล
ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์กร วงศ์นวนสุ. (2546). การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การ
บริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. โรงพิมพ์พระธรรมจันทร์.
- ภัทรพร จันตะนี. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- วิกรณ์ รักษ์ปวงชน. (2557). ตีความอรรถาธิบาย (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิมพ์ดีการพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2547). การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมและยุทธศาสตร์
เรียนรู้.
- วีณา ขำคง. (2565). การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรี
ประจักษ์ จังหวัดสุพรรณบุรี. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- เสนาะ ตีเยาว์. (2554). หลักการบริหาร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หลวงพ่อบุญนันทภิกขุ. (ม.ป.ป.). งานคือชีวิตชีวิตคืองานบันดาลสุข. สถาบันบันลือธรรม.
- Petersen, E., & Plowman, E. G. (1953). *Business Organization and Management*. Irwin.
- Millet. (1964). *Management in the Public Service; The Quest for Effective Performance*. McGraw-Hill Book.
- Drucker, P. F. (1954). *The Practice of Management*. Harper & Row.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Herper and Row publication.